

Mashika Hanna,

Mykachevo State University

Study of management and impact assessment economic potential Carpathian region

Abstract: In the article the management structure and its impact on the assessment of the economic potential of the Carpathian region. Analyzed administrative bodies areas of the Carpathian region, operating in the field of economic potential and investigated their hierarchy. An under management in the area of economic potential of the Carpathian region and singled out among them control and audit.

Keywords: economic potential, institutions, Carpathian region, authorities management component.

Дослідження управлінської структури та її вплив на оцінку господарського потенціалу Карпатського регіону

Машіка Ганна,

Мукачівський державний університет

Анотація: У статті досліджено управлінську структуру та її вплив на оцінку господарського потенціалу Карпатського регіону. Проаналізовано управлінські органи областей Карпатського регіону, що діють у сфері забезпечення господарського потенціалу та досліджено їх ієрархію. Наведено стадії управління у сфері забезпечення господарського потенціалу Карпатського регіону та виокремлено серед них контроль та аудит.

Ключові слова: господарський потенціал, інституції, Карпатський регіон, органи влади, управлінська складова.

В сучасному світі всі процеси, що відбуваються в державах значною мірою залежать від управління. Саме через різні інституції держава взаємодіє з суб'єктами господарювання та суспільством. Особливо така взаємодія стосується сфер господарювання, оскільки господарство не може повною мірою обійтися без вдалого управління. Так і господарський потенціал Карпатського регіону значною мірою залежить від вдалого управління, чому і буде присвячена дана стаття.

Глобальне уповільнення економічного зростання через велику економічну кризу в 2008 році та останні події в Україні мають більший вплив на соціальний розвиток та господарський потенціал нашої держави. Реалізація впливу політичних заходів потребує часу. Короткострокові скорочення розвитку здаються неминучими в той час як відновлення економіки може зайняти місяці і навіть роки. Численні і негативні наслідки економічного спаду, в основному помітно на зайнятості, яка помітно падає. Крім того, державні кошти спрямовуються на підтримку фінансового сектора для уникнення повного руйнування фінансової системи і, як наслідок, розподіл державних ресурсів для ризиків соціального розвитку посувається далі серед пріориттів фінансування. Це все чинить значний вплив на становище соціально вразливих верств населення, серед яких пенсіонери, люди похилого віку, сироти, інваліди тощо.

Для досягнення стійкого фінансового і соціального відновлення, Україна не повинна просто вирішити рецесію, але перетворити її в можливість для створення більш продуктивної, інноваційної, більш ефективної економіки, з відкритими і інклюзивними ринками праці, пропонуючи більш згуртоване і рівне суспільство з відповідними робочими місцями, які реагують на соціальні проблеми Української держави, серед яких демографічне старіння населення, зміна клімату та глобалізації.

Дослідженню господарського потенціалу територій займалися такі провідні науковці, як Буркинський Б. В., Танчак Я. А., Гончаренко І. В., Берданова О., Ханнаков К. М. та інші. Проте, станом на сьогодні немає комплексного дослідження, що стосувалось би управлінської структури та її впливу на оцінку господарського потенціалу Карпатського регіону, що і зумовило вибір теми цієї статті.

Мета статті полягає у дослідженні управлінської структури та її впливу на оцінку господарського потенціалу Карпатського регіону.

У сучасних умовах проведення децентралізації державного управління та підвищення ролі місцевого самоврядування виникає необхідність у забезпеченні соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших позитивних змін у регіонах. Карпатський регіон (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська і Чернівецька області) є важливою складовою господарського комплексу України. Специфічні чинники геополітичного і гео економічного розташування цього регіону якісно відрізняють його від інших регіонів України [1].

Карпатський регіон об'єднує південно-західні області України: Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську, Чернівецьку. Площа регіону – 56,6 тис км², що становить 9,4 % території України. Населення регіону – 6 412 тис ос. (на 01.01.1999 р.). Рівень економічного розвитку оцінюється як середній, величина національного доходу на особу перевищує середньодержавний лише у Львівській області. В останні роки поглиблювалися тенденції до соціально-економічного занепаду краю внаслідок порушення виробничих зв'язків, зростання безробіття, загострення демографічної ситуації, поглиблення диспропорції у рівнях життя у містах і селах, рівнинній і гірських частинах, деградація природи Карпат, занедбання історико-культурних цінностей. Провідними галузями господарства регіону стали лісова і деревообробна, хімічна, будівельна, харчова, легка, окремі галузі машинобудування, сільське господарство, туристична індустрія. Одним із стратегічних напрямків розвитку регіону є освоєння його багатих туристично-рекреаційних ресурсів, що дасть поштовх для розвитку економіки регіону і подолання структурних диспропорцій і кризових явищ [2].

Отже, з метою дослідження управлінської структури та її впливу на оцінку господарського потенціалу Карпатського регіону виокремимо органи управління, що діють у цій сфері.

У всіх чотирьох областях основними інституціями, що діють у сфері забезпечення розвитку господарського потенціалу є обласні державні адміністрації та їх структурні підрозділи. Так, у Львівській області основним структурним підрозділом з цих питань є Департамент економічної політики, у Чернівецькій – Департамент економічного розвитку, у Івано-Франківській – Департамент економіки, а у Закарпатській – Департамент економічного розвитку і торгівлі.

В свою чергу, окрім обласних інституцій, що діють у цій сфері слід відокремити і районні відділи та управління економіки, які здійснюють державну політику забезпечення розвитку господарського потенціалу на місцях.

Відповідно до управлінських принципів основою для розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону повинна стати чітко побудована система індикативного державного планування, що складається із стратегічного і тактичного планування (табл. 1.). Як відомо, найважливішим компонентом стратегічного планування виступає постановка довгострокових цілей розвитку.

У зв'язку з цим можна виділити три етапи діяльності органів державної влади [3]:

- 1) планування діяльності, ресурсів, результатів;
- 2) виконання діяльності, ресурсів, результатів;
- 3) звітність за діяльність, ресурси, результати.

Таблиця 1

**Особливості стратегічного та оперативного управління
господарським потенціалом Карпатського регіону***

Ключові характеристики управління	Оперативне управління	Стратегічне управління
1. Призначення (місія)	Життєзабезпечення Карпатського регіону, підтримання рівня його розвитку	Розвиток держави в довгостроковій перспективі за допомогою формування динамічного балансу із зовнішнім середовищем
2. Основне спрямування управління	Погляд всередину регіону, пошук шляхів більш ефективного використання його ресурсів	Погляд назовні, пошук нових можливостей у конкурентній боротьбі, відслідковування змін у зовнішньому середовищі та адаптація до них
3. Врахування фактора часу	Орієнтація на короткострокову і середньострокову перспективи	Орієнтація на довгострокову перспективу
4. Основні чинники побудови систем управління	Функції та організаційні структури, процедури, техніка, технологія	Люди, системи інформаційного забезпечення, ринок

5. Управління персоналом	Погляд на працівників як на ресурс організацій, виконавців окремих робіт і функцій	Погляд на працівників як на основу організації, її основну цінність і джерело благополуччя
6. Оцінка ефективності діяльності та управління	Ефективність визначається через раціональність використання господарського потенціалу	Ефективність виражається в тому, наскільки своєчасно регіона може реагувати на нові виклики і змінюватися залежно від них

**- складено автором на основі [4, с. 14]*

Таблиця 1 свідчить про те, що управління господарським потенціалом Карпатського регіону ґрунтується на людському потенціалі як основі організації або на територіальній громаді як основі будь-якої території, що спрямовує їх діяльність на задоволення запитів споживачів (громадян), вчасно регулює і забезпечує необхідні зміни об'єкта управління, що можуть чинити певні дії на виклики з боку зовнішнього середовища. Саме цей аспект дозволяє досягти необхідного рівня розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону. У ході здійснення стратегічного планування та стратегічного менеджменту постійно проводиться моніторинг, в результаті якого встановлюється, що необхідно робити сьогодні з метою досягнення окреслених цілей у майбутньому. Проте, водночас, управління господарським потенціалом Карпатського регіону є процесом, який визначає певну послідовність дій щодо розробки та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку, яка складається з постановки цілей, розробки стратегії, обґрунтування необхідності певного набору необхідних ресурсів та комунікацію із зовнішнім середовищем, що сприятиме регіону досягати виконання поставлених завдань.

При цьому варто зазначити, що управління господарським потенціалом Карпатського регіону повинне відбуватися на основі наступних принципів:

- об'єктивності, що передбачає врахування попереднього досвіду та інформації, що зібрана в ході розробки напрямів управління;
- цілепокладання, яке передбачає чітке формування конкретних стратегічних цілей та мети досягнення цілей;
- результативності, що передбачає спрямування повної сукупності заходів, що були внесені до напрямів управління на отримання кінцевого результату, а саме досягнення поставлених цілей;

- ефективності, що передбачає визначення ефективності реалізації управління шляхом співвідношення затрачених сил та отриманих результатів поліпшення економічного та соціального стану Карпатського регіону;
- пріоритетності, що передбачає включення до числа основних напрямків управління найбільш важливих завдань, реалізація яких дозволить досягти гармонійного розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону;
- компетентності, що означає залучення до процесу управління широкого кола експертів, що володіють знаннями у сіх сферах господарювання регіону;
- комплексності, що передбачає створення інноваційної економічної структури, що базується на постулатах соціального консенсусу;
- спадкоємності, що передбачає залучення до процесу управління представників усіх зацікавлених сторін з метою забезпечення спадковості даного процесу;
- альтернативності, що передбачає розробку паралельних альтернативних планів;
- прозорості, що передбачає відкритість та прозорість дій всіх суб'єктів під час управління, широке висвітлення їх діяльності у ЗМІ, залучення стейкхолдерів;
- ситуаційності, що передбачає виявлення, оцінку, врахування впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, а також сценаріїв дій, у результаті виникнення можливих варіантів розвитку залежно від їх комбінації.

За процесами, що відбуваються в ході розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону ведеться постійний контроль одержаних результатів на всіх рівнях. Процес проведення контролю за розвитком господарського потенціалу наведено на рис. 1.

Отже, враховуючи вищевикладене вважаємо за доцільне розробити модель оцінки господарського потенціалу Карпатського регіону, яка заснована на групах показників, що характеризують його поточний стан. Основна задача моделі полягає у розрахунку інтегральних показників господарського потенціалу Карпатського регіону, які також можна використовувати на рівні інших регіонів, соціально-економічних систем тощо. В основі розробленої моделі лежить ранговий метод, який полягає у визначенні місця (рангу) досліджуваної території в певній системі зіставлення територій.

Рис. 1. Процес проведення контролю та аудиту розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону*

** власна розробка автора*

Ранговий метод дозволяє виявити найбільш значущі чинники господарського потенціалу Карпатського регіону та інтегрувати їх. Найбільш широко застосовується інтегральний показник господарського потенціалу Карпатського регіону, представлений у вигляді суми 1 [5, с. 156]:

$$J_p = \sum_{i=1}^n b_i K_i, \quad (1)$$

де : K_i – одиничні показники господарського потенціалу Карпатського регіону, які відносяться до групи факторів, що характеризують даний об'єкт; b_i – вагомості групи чинників в загальній сумі, що визначаються експертним шляхом, сума питомих ваг яких дорівнює одиниці.

Отже, запропонована нами модель оцінки господарського потенціалу Карпатського регіону допоможе отримати дані про його стан та з'ясувати який його сегмент необхідно посилювати, що значно сприятиме взаємодії суб'єктів господарювання та суспільства з органами управління територіями Карпатського регіону.

Список літератури:

1. Буркинський Б. В. Актуальні проблеми та перспективи розвитку Карпатського регіону / Б. В. Буркинський // Економічний часопис-XXI. - 2015. - № 9-10. - С. 115-116.
2. Танчак Я. А. Стан і проблеми інвестиційного розвитку Карпатського регіону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/old_jrn/chem_biol/nvnltu/21_3/268_Tan.pdf.
3. Гончаренко І. В. Соціально-економічний розвиток сільських територій регіону: проблеми теорії та практики / І. В. Гончаренко: Монографія / НАН України. Інститут Регіональних досліджень. – Львів, 2009. – 370 с
4. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / О. Берданова, В. Вакуленко // Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К.: ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.
5. Ханнаков К. М. Анализ факторов и оценка конкурентоспособности регионов / К. М. Ханнаков // Вестник ОГУ 2011. – № 8 (127). – С.156 – 160.